
Marijanca Ajša Vižintin

Intenzivni tečaj slovenščine: za jezikovno samozavestne dijakinje in dijake, priseljene v Slovenijo

objavljeno v:

Hotimir Tivadar (ur.): *Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest. Obdobja 38*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-38/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2019.

INTENZIVNI TEČAJ SLOVENŠČINE: ZA JEZIKOVNO SAMOZAVESTNE DIJAKINJE IN DIJAKE, PRISELJENE V SLOVENIJO

Marijanca Ajša Vižintin

Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije, ZRC SAZU, Ljubljana in
Fakulteta za humanistiko, Nova Gorica
vizintin@zrc-sazu.si

DOI:10.4312/Obdobja.38.503-511

V prispevku so predstavljene izbrane izkušnje z izvedbo intenzivnega tečaja slovenščine kot drugega jezika na petih srednjih šolah. Izvedba tovrstnih tečajev je bila mogoča po uvedbi novega *Pravilnika o tečaju slovenščine za dijake v srednjih šolah* (2018). Tečaji so bili večinoma izvedeni v dopoldanskem času med poukom. Tečaj predstavlja del prilagoditev, zapisanih v dijakovem osebnem izobraževalnem načrtu, v začetnem obdobju vključevanja dijakov priseljencev.

dijaki priseljenci, srednja šola, intenzivni tečaj slovenščine, osebni izobraževalni načrt

Selected experiences with intensive language courses of Slovene as a second language at five secondary schools are presented. These courses were conducted after the introduction of new *Rules on Slovene language courses for secondary school students* (2018), mostly in the morning during class. Language courses for migrant students are considered as part of the adjustment at the beginning of the integration period, which are included in individual education plans for migrant students.

migrant students, upper secondary school, intensive language course of Slovene language, individual education plan

1 Uvod

Na področju vključevanja učencev priseljencev v Sloveniji se v 21. stoletju dogajajo pomembne spremembe. Od leta 2008 je za priseljene osnovnošolce omogočeno dveletno prilagojeno preverjanje in ocenjevanje znanja, določeno v *Pravilniku o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli*, ki je bil leta 2013 posodobljen (UL RS 52/13). Razvito in izdano je bilo učno gradivo, primerno za poučevanje slovenščine kot drugega in tujega jezika za različne starostne stopnje otrok.¹ Rešitve, kako vključevati učence priseljence in izvajati tečaje slovenščine, se razvijajo znotraj dveh petletnih nacionalnih projektov (2016–2021): Le z drugimi smo in Izzivi medkulturnega sobivanja. A treba bi bilo poiskati trajnejše rešitve, ki bodo v veljavi po zaključku projektov. Ena od njih je *Pravilnik o tečaju slovenščine za dijake v srednjih šolah* (UL RS 30/18). Določa intenzivni tečaj slovenščine v strnjeni

¹ Za mladostnike po 12. letu učbenika in delovna zvezka *Čas za slovenščino 1* (Knez idr. 2015a) in *Čas za slovenščino 2* (Knez idr. 2015b) (ponatise 2017, 2018).

obliki v prvi polovici šolskega leta po vpisu, kar je pomemben napredek. Zakonodajne spremembe prispevajo k učinkovitejšemu vključevanju učencev priseljencev v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem, a številni izzivi ostajajo.

2 Znanje jezika sprejemne države: temelj vključevanja

Med osnovna izhodišča za vključevanje v sprejemno družbo sodi znanje jezika okolja oz. učnega jezika, ko gre za učence priseljence. Proces učenja jezika novega okolja za večino učečih se ni enostaven in traja nekaj let, od tri do pet let za obvladanje jezika na stopnji konverzacije in od štiri do sedem let za obvladanje jezika na akademski stopnji (Cummins 2006: 35). Koliko časa dejansko traja učenje jezika okolja, je odvisno od mnogih dejavnikov: od predznanja v maternem jeziku, jezikovne bližine prvega in drugega jezika, sposobnosti posameznika za učenje jezikov, osebne motivacije, podpore in možnosti za (brezplačno) učenje jezika okolja v sprejemni družbi itn.

Če želimo, da bodo priseljene dijakinje in dijaki jezikovno samozavestni uporabniki slovenskega jezika, potrebujejo v začetnem obdobju po priselitvi ustrezno jezikovno podporo: kvalitetno, načrtovano in sistematično. Priseljene dijakinje in dijaki potrebujejo znanje jezika okolja sprejemne države, v katero so se priselili, da se bodo lahko izobraževali in zaključili srednješolske programe, da bodo lahko nadaljevali s terciarnim izobraževanjem ali se vključili na trg dela, postali davkoplačevalci in aktivni državljani. Potrebujejo celostno podporo pri vključevanju, ki je uspešnejše, če sta vzgoja in izobraževanje naravnani medkulturno, ter spodbudo pri ohranjanju maternega jezika (Vižintin 2017). Njihova večjezičnost, začeniši z maternim jezikom, je prednost, ne pomanjkljivost (Knaflič 2010: 291; Rot Vrhovec 2016: 46–55).

V okviru projekta Le z drugimi smo (2016–2021) poteka usposabljanje pedagoških kolektivov po vsej Sloveniji in v zamejstvu tudi na področju vključevanja otrok priseljencev.² V srednješolskih kolektivih večinoma menijo, da bi pred vključitvijo k pouku učenci priseljenci potrebovali intenzivni tečaj jezika. Ta možnost je bila uzakonjena leta 2018.

3 Intenzivni tečaj slovenščine v *Pravilniku o tečaju slovenščine za dijake v srednjih šolah* (2018)

Na srednjih šolah je s 1. septembrom 2018 začel veljati nov *Pravilnik o tečaju slovenščine za dijake v srednjih šolah* (UL RS 30/18), ki določa izvedbo intenzivnega tečaja slovenščine v prvi polovici leta po vpisu in osebni izobraževalni načrt. Po opravljenem tečaju dijak opravlja preizkus znanja slovenščine po *Skupnem evropskem jezikovnem okviru* na ravni A2. Za to raven naj bi tečaj slovenščine obsegal od 160 ur pri govorcih bližnjih slovanskih jezikov do 320 ur pri govorcih zelo oddaljenih

2 Projekt Le z drugimi smo (spletna stran projekta <https://lezdrugimismo.si/>) financirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije (MIZŠ) ter Evropski socialni sklad, izvajata pa ZRC SAZU in Pedagoški inštitut. Od oktobra 2016 do septembra 2019 je na enem od petih 16-urnih seminarjev sodelovalo več kot 6.200 pedagoških delavk in delavcev v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah ter na ljudskih univerzah.

jezikov (Knez idr. 2015a: 3, 2015b: 3). Toda pravilnik ne upošteva starosti, maternega jezika ali jezikovnega predznanja, ampak določa število ur tečaja glede na število na novo vpisanih priseljenih srednješolcev: od 4 do 6 dijakov 120 ur, od 7 do 12 dijakov 160 ur, če je dijakov več kot 12, se na skupni obseg 160 ur za vsakega dijaka nad 12 doda 15 ur.³

3.1 Prve izkušnje pri izvajanju novega pravilnika v šolskem letu 2018/19 na petih srednjih šolah

K sodelovanju v manjši raziskavi Pravilnik o tečaju slovenščine za dijake v srednjih šolah (1. 9. 2018) in izkušnje pri izvajanju v šolskem letu 2018/19 (Vižintin 2019) sem povabila izvajalce intenzivnega tečaja slovenščine v šolskem leta 2018/19 na petih srednjih šolah iz štirih slovenskih regij (Obalno-kraška, Osrednjeslovenska, Podravska, Posavska). K raziskavi sem povabila dejavne ljudi, ki iščejo poti in rešitve za kakovosten intenzivni tečaj slovenščine. Sodelujoči so sami izbrali, ali želijo odgovarjati anonimno (A1–A4) ali ne. Vprašalnik je izpolnilo sedem ljudi, šest ženskega spola (A1; A2; A4; AS; JA) in eden moškega spola (A3); en vprašalnik sta izpolnili dve osebi, ker tečaj izvajata skupaj (A2); dva odgovora se nanašata na isto srednjo šolo, pri čemer ena oseba izvaja intenzivni tečaj jezika (A3), druga še dodatne ure slovenščine (A4). Njihove izkušnje so dopolnjene z uradnimi statističnimi podatki (Selitveno gibanje 2017; Socioekonomske značilnosti 2017, 2018), ki priseljene srednješolce umeščajo v širšo sliko slovenskih selitev leta 2017.

V polstrukturiranem vprašalniku je bilo pet sklopov vprašanj odprtega tipa s podvprašanji, vendar v tem prispevku predstavljam le naslednje teme: izvorne države, število priseljenih, čas izvedbe intenzivnega tečaja slovenščine, vrsta zaposlitve izvajalk in izvajalca tečaja. Zavedam se, da je vzorec sodelujočih v raziskavi premajhen in da ugotovitev ne morem posploševati na stanje v slovenskih srednjih šolah, a odgovori sodelujočih in nekatere druge izkušnje vseeno prinašajo določen vpogled v razmere v prvem šolskem letu po uvedbi novega pravilnika.

3.2 Izvorne države, število novopriseljenih in njihova izobrazba

Leta 2017 se je v Slovenijo priselilo 18.808 prebivalcev, izselilo pa se jih je 17.555.⁴ Najpogostejša država prejšnjega prebivališča za priseljene slovenske državljane (3.288) sta bili Nemčija in Avstrija (23 oz. 17 %), sledile so Hrvaška, Italija in Švica. Največ drugih državljanov (15.520) se je priselilo iz Bosne in Hercegovine (40 %), iz Srbije, Kosova, Makedonije in Hrvaške (Selitveno gibanje 2017).

3 Ta izhodišča se upošteva tudi v *Predlogu programa dela z otroki priseljenci* (Rutar idr. 2018). V njem je obenem predstavljena optimalna možnost, ki presega obstoječo slovensko prakso: osnovnošolci v tretjem triletju in srednješolci bi morali »doseči splošno jezikovno zmožnost v jeziku šolanja vsaj na ravni B1 (po Skupnem evropskem jezikovnem okviru), srednješolci pa celo na ravni B2, kar pomeni, da bi morali biti [...] izpostavljeni vsaj 500 (za doseganje ravni B1) oz. 1000 (za doseganje ravni B2) uram sistematičnega učenja slovenščine kot drugega jezika« (Rutar idr. 2018: 12).

4 Med 17.555 izseljenimi prebivalci je bilo 9.871 slovenskih državljanov, največ se jih je odselilo v Avstrijo in Nemčijo (25 oz. 19 %), v Švico in Združeno kraljestvo. Za 7.684 iz Slovenije izseljenih drugih državljanov so postale države njihovega prihodnjega prebivališča Bosna in Hercegovina (22 %), Nemčija, Srbija, Hrvaška (Selitveno gibanje 2017).

Med njimi so tudi novopriseljeni dijaki in dijakinje. Iz spodnje Preglednice 1 je razvidno, da se je med sodelujočimi v raziskavi (Vižintin 2019) posameznega intenzivnega tečaja slovenščine v šolskem letu 2018/19 udeležilo od 3 do 47 novopriseljenih dijakinj oz. dijakov. Najpogosteje navedeni izvorni državi sta Kosovo ter Bosna in Hercegovina.

Število novopriseljenih	Izvorne države	Vprašalnik
3	Bosna in Hercegovina, Kosovo	A1
14	Bosna in Hercegovina, Kosovo	A2
47	Albanija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Severna Makedonija, Srbija	A3
7 ⁵	Kosovo	A4
10	Bosna in Hercegovina, Črna gora, Kosovo, Makedonija	AS
17	Bosna in Hercegovina, Kosovo, Makedonija	JA

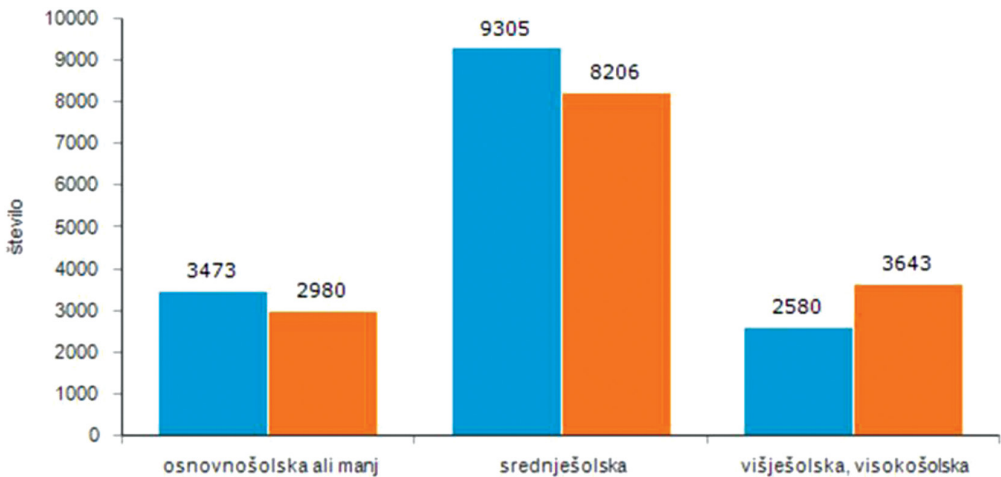
Preglednica 1: Število novopriseljenih dijakinj in dijakov v šolskem letu 2018/19 in njihove izvorne države (Vižintin 2019).

Med sodelujočimi v raziskavi (Vižintin 2019) je večina novopriseljenih dijakov, ki je obiskovala intenzivni tečaj slovenščine v šolskem letu 2018/19, vpisanih v 1. letnik. To pomeni, da so se v Slovenijo priselili z osnovnošolsko izobrazbo.

Izpostavljam, da je izobrazba izseljenih in priseljenih (leta 2017) podobna. Približno polovica ljudi, ki se izseli in priseli, ima srednješolsko izobrazbo, približno četrtnina priseljenih in izseljenih pa osnovnošolsko oz. terciarno izobrazbo. Med slednjimi se je leta 2017 v Slovenijo priselilo 120 doktoric in doktorjev znanosti, iz države pa se jih je izselilo 162 (Socioekonomske značilnosti 2017).⁶

5 Sedem dijakinj, dijakov obiskuje dodatne ure slovenščine – poleg intenzivnega tečaja slovenščine, ki ga na šoli izvaja druga oseba. »Učenci so se sami odločili, da bodo hodili na te ure. Hodijo redno in so zelo zagnani. Intenzivno sodelujejo, ne glede na to da so že zelo utrujeni. Vedno ostanemo dlje časa, kot je predvideno.« V nasprotju z izjemno motivacijo dijakov, dijakinj pa zanimanja, podpore v pedagoškem kolektivu večinoma ni: »Mislim, da je (razen prof. slovenščine) večini vseeno, ali izvajam ali ne izvajam dodatne ure slovenščine« (A4).

6 Med priseljenimi, starimi 15 let ali več, je imelo leta 2017 doktorat 0,6 % ljudi (120), med izseljenimi pa 0,9 % ljudi (162) (Socioekonomske značilnosti 2017). V Sloveniji je imelo 1. januarja 2018 doktorat znanosti 12.713 ljudi oz. 0,7 % prebivalstva, starega 15 let ali več (Socioekonomske značilnosti 2018).

Graf 1: Priseljeni in odseljeni prebivalci, stari 15 ali več let, po izobrazbi (Socioekonomske značilnosti 2017).

Priseljeni srednješolci se po navadi priselijo v Slovenijo z namenom pridružitve svojim družinskim članom.⁷ Preseljevanje družinskih članov in združevanje družine je največkrat postopno (Milharčič Hladnik 2010; Žitnik Serafin 2015; Bofulin 2016: 174, 186; Vižintin 2016, 2017: 164–178). Razmere so lahko še bolj zapletene: »Starši delno še živijo v svojih matičnih državah ali pa so na delu v kateri drugi državi EU. Dijaki priseljenci so posledično bolj ali manj prepuščeni sami sebi, mnogi od njih celo delajo, da si zagotovijo osnovno eksistenco,« navaja Gvido Jager (2019), ravnatelj Srednje gradbene, geodetske in okoljevarstvene šole v Ljubljani.

3.3 Izvedba intenzivnih tečajev slovenščine

Za izvedbo tečaja je »najprimernejši dopoldanski čas – torej čas, ko so dijaki najbolj spočiti in zato najbolj zmožni sprejemati nove vsebine. Ker je jezikovni primanjkljaj pri dijakih največji na začetku in ker jih je treba čim prej usposobiti za sporazumevanje v slovenščini, je smiselno tečaj v celoti in čim bolj strnjeno izvesti neposredno ob všolanju dijaka oziroma prihodu mladostnika v državo,« navaja Knez (2010: 6–7), podobno tudi sodelujoča v raziskavi (Vižintin 2019):

Vedno smo izvajali ure med poukom, tudi kakšno uro glede na moj urnik pred poukom (t. i. niča ura). Zavedamo se, da dijak ni sposoben učenja novega jezika poslušati po odsedenih šestih, sedmih urah pouka, ko tako ali tako ni nič razumel in se je tam dolgočasil, trudil ... Vsi vemo, kako naporno je že samo poslušanje petih ur predavanja v tujem jeziku, ne da moramo biti še aktivni v jeziku, ki ga še nismo usvojili. (A1)

Vključeni v raziskavo (Vižintin 2019) so večinoma tečaj izvajali v dopoldanskem času med poukom. Na eni od srednjih šol so zamenjali čas tečaja, najprej so ga izvajali prve tri šolske ure, nato od četrte do šeste šolske ure, »da dijaki ne bi manjkali ves

⁷ Od 15.520 v letu 2017 v Slovenijo priseljenih tujih državljanov se jih z namenom zaposlitve priselilo 55 %, da se pridružijo svojim družinskim članom pa 36 % (Socioekonomske značilnosti 2017).

čas pri istih urah« (AS). Izvajalke in izvajalec uporabljajo sodobno učno gradivo in pripravljajo svoje. Če je mogoče, oblikujejo več skupin, izhajajoč iz njihovega materne jezika (slovanski, neslovanski jeziki) ali glede na jezikovno predznanje (začetniki, nadaljevalci).

Čas izvedbe	Število skupin	Gradiva	Vprašalnik
med poukom, prilagojeno urnikom dijakov, 11 ur/teden (od 10. septembra do 16. novembra 2018)	1	Čas za slovenščino 1 in 2; A, B, C ... 1, 2, 3, gremo; lastno; didaktične igre; splet	A1
med poukom: septembra 20 ur/teden, oktobra 15 ur/teden, novembra in decembra 10 ur/teden	1	Čas za slovenščino 1; lastno	A2
južnoslovanski jeziki po pouku 2 uri/ teden; albansko govoreči 4 ure/teden: ob sredah pred poukom in ob četrtek prve tri ure pouka	4	A, B, C ... 1, 2, 3, gremo z navodili v albanščini za albansko govoreče; ostali Čas za slovenščino 1	A3
petek, 8. in 9. ura	1	A, B, C ... 1, 2, 3, gremo; lastno	A4
15 ur/teden, vsak dan 3 ure, med poukom; septembra in oktobra od prve do tretje ure, nato od četrte do šeste	2	Čas za slovenščino, A, B, C ... 1, 2, 3, gremo; lastno	AS
slovanska skupina 10 ur/teden, neslovanska skupina 13 ur/teden, 2–3 ure/dan, zgodaj dopoldne	2	Čas za slovenščino 1 in 2; lastno	JA

Preglednica 2: Časovna izvedba, skupine in gradiva v šolskem letu 2018/19 (Vižintin 2019).

Ena od pogostih bojazni pedagoških delavcev je, da učenci priseljenci zaradi obiskovanja intenzivnega tečaja slovenščine »manjkajo pri pouku«, čeprav se zavedajo, da jih učenci ne razumejo:

Še vedno se pojavlja nerazumevanje s strani profesorjev, ker dijaki manjkajo pri pouku in praksi. Hkrati pa je zaznati negotovanje zaradi neznanja jezika in nezmožnosti slediti snovi ... Veliko nerazumevanje je, kako poteka proces učenja slovenščine kot drugega jezika in nepoznavanje vsebin na tečaju s strani strokovnih kolegic slovenistik na srednji šoli. Ker je ena slovenistka ocenila napredek dijakov in so pri njej lahko pridobili oceno, so se ostale pritožile ravnatelju, da naj oceno zbriše, v zapisnik so zapisale, da se dijakov ne ocenjuje na podlagi pridobljenih znanj s tečaja. (A2)

Vendar je ocenjevanje napredka mogoče, če je to zapisano v osebni izobraževalni načrtu, ki ga prav tako uzakonjuje *Pravilnik o tečaju slovenščine za dijake v srednjih šolah* (UL RS 30/18, 6. člen, 2. odstavek). Izpostavljena je tudi potreba po dejanski, ne le načelni podpori pri izvajanju intenzivnega tečaja:

Želim si, da bi v prihodnje vodstvo ne le na načelni ravni podpiralo naše izobraževanje priseljencev, ampak bi to pokazalo s konkretnimi dejanji – urnikom, v katerem bi bile za učitelje tečajnike dodeljene ure za poučevanje priseljencev, ne pa da imamo tečaje takrat, ko smo mi in dijaki prosti. Hvaležen pa sem, da je vodstvo malo več razumevanja pokazalo za dijake Albance in sem lahko vsaj ob četrtkih izvajal tečaj prve tri ure, četudi so imeli dijaki na urniku druge predmete. (A3)

Postopoma se razmere izboljšujejo, v pedagoških kolektivih ugotavljajo pozitivne učinke začetnega intenzivnega tečaja:

Kolektiv me je pri tečaju podpiral – v izostankih niso videli težav in jih to ni motilo, prav tako so videli, da se dijaki na urah vključujejo kljub neznanju »popolne« slovenščine, kar so mi dostikrat povedali (dijaki niso bili tiho in izključeni, kakor je to v navadi). (AS)

Ravnatelj je izvedbi tečaja naklonjen. Brez težav poskrbimo za urnik, kraj izvajanja in vse potrebno, kar potrebujemo (nakup morebitnega gradiva itd.). Evidenco vodimo v e-asistentu in vsi profesorji so seznanjeni, kdaj imajo dijaki tečaj. Sodelavci se tudi trudijo, da dijaki priseljenci snov razumejo in pridobivajo ocene. (JA)

4 Redna, projektna, pogodbeno zaposlitev?

Med sedmimi sodelujočimi v raziskavi sta dve osebi zaposleni redno, pet pa projektno oz. pogodbeno. To kaže na enega od perečih problemov pri izvajanju tečaja: »najprej bi bilo treba s strani države vsaj sistematizirati delo učitelja – slovenista za poučevanje slovenščine kot tujega jezika. To delo je namreč v tem trenutku sistemsko in vrednostno popolnoma degradirano« (Jager 2019). Eden od udeležencev posveta Nove prakse večjezičnosti v inkluzivnem učnem okolju (2019) je pojasnil okoliščine v svojem kolektivu. Med štirimi na šoli zaposlenimi slovenistkami se nobena ni želela udeležiti dodatnega usposabljanja za poučevanje slovenščine kot drugega jezika niti prevzeti nadobremenitve poleg svojih rednih ur slovenščine. Za izvajanje intenzivnega tečaja slovenščine je najel zunanjo sodelavko. Na uro je s strani MIZŠ financirana 11,94 evra, kar je polovico redne postavke za učitelja mentorja oz. za izvajanje intenzivnega tečaja slovenščine ni priznana pedagoška ura s pripravo. Tečaj izvaja slovenistka, ki ima odprto samostojno podjetje in je prisiljena v tovrstno prekarno delo, saj nima redne zaposlitve. Pojasnil je tudi, da je iz okrožnice MIZŠ na začetku šolskega leta 2018/19 razumeti, da se intenzivni tečaj slovenščine ne sme izvajati med poukom, zato ga izvajajo po pouku.

5 Zaključek

Na srednjih šolah je 1. septembra 2018 začel veljati *Pravilnik o tečaju slovenščine za dijake v srednjih šolah* (UL RS 30/18), ki določa intenzivni tečaj slovenščine v prvi polovici leta po vpisu in osebni izobraževalni načrt. Intenzivnih jezikovnih tečajev, izvedenih v dopoldanskem času med poukom (od septembra do novembra/decembra 2018), se je na petih srednjih šolah v prvem šolskem letu po uvedbi novega pravilnika udeležilo od 3 do 47 priseljenih dijakinj in dijakov, najpogosteje priseljenih iz Bosne in Hercegovine ter s Kosova. Udeležba na intenzivnem tečaju slovenščine ne pomeni,

da dijaki in dijakinje pri pouku manjkajo, ampak je to del prilagoditev v začetnem obdobju vključevanja, zapisanih v osebni izobraževalni načrtu. Večina izvajalk tečajev slovenščine kot drugega jezika za otroke priseljence, vključenih v raziskavo (Vižintin 2019), je zaposlenih projektno oz. pogodbeno.

Nujno bi bilo treba poiskati rešitev za sistematizacijo tega delovnega mesta in preseči razmere, ko slovenski »šolski sistem tega trenutno finančno, pa tudi organizacijsko še ne zmore« (Rutar idr. 2018: 31): niti pri dodelitvi zadostnega števila ur za izvedbo tečaja niti pri urejenem zaposlovanju izvajalcev tečaja slovenščine kot drugega jezika. Potrebna bi bila ustrežnejša, finančno stabilna in dolgotrajna jezikovnopolitična ureditev, ki bi ustrezno vrednotila in omogočala strokovno pedagoško delo, obenem pa bi otrokom priseljencem omogočala, da postanejo jezikovno samozavestni uporabniki slovenščine.

Vir

VIŽINTIN, Marijanca Ajša, 2019: *Raziskava (april, maj 2019) Pravilnik o tečaju slovenščine za dijake v srednjih šolah (1. 9. 2018) in izkušnje pri izvajanju v šolskem letu 2018/19.*

Sodelujoči (anonimno/priimek in ime, regija, vrsta zaposlitve):

- Anonimno 1 [= A1], Podravska, projektna
- Anonimno 2 [= A2], Podravska, projektna in pogodbeno, dve osebi
- Anonimno 3 [= A3], Osrednjeslovenska, redna
- Anonimno 4 [= A4], Osrednjeslovenska, projektna
- Antolič, Sanja [= AS], Posavska, Ekonomska in trgovska šola Brežice, projektna
- Jurkovič, Ana [= JA], Obalno-kraška, Srednja tehniška šola Koper, redna

Literatura

BOFULIN, Martina, 2016: *Daleč doma: Migracije iz Ljudske republike Kitajske v Slovenijo.* Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

CUMMINS, Jim, 2006: *Language, power and pedagogy: bilingual children in crossfire.* Clevedon: Multilingual Matters LTD.

Izzivi medkulturnega sobivanja (2016–2019). www.medkulturnost.si (dostop 29. 5. 2019)

JAGER, Gvido, 2019: Vključevanje staršev in dijakov priseljencev v socialno in šolsko okolje: enostranski, obojestranski ali nikogaršnji interes? *Nove prakse večjezičnosti v inkluzivnem učnem okolju: nacionalni posvet o strategijah vključevanja otrok priseljencev v izobraževanje: zbornik povzetkov.* Ljubljana: Pedagoški inštitut, Sirius.

KNAFLIČ, Livija, 2010: Pismenost in dvojezičnost. *Sodobna pedagogika* LXI/2. 280–294.

KNEZ, Mihaela idr., 2010: *Učni načrt. Tečaj slovenščine za dijake tujce (70 ur).* Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

KNEZ, Mihaela idr., 2015a. *Čas za slovenščino 1. Učbenik za začetno učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika za najstnike.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

KNEZ, Mihaela idr., 2015b. *Čas za slovenščino 2. Učbenik za začetno učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika za najstnike.* Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Le z drugimi smo (2016–2021). https://lezdrugimismo.si (dostop 29. 5. 2019)

MILHARČIČ HLADNIK, Mirjam, 2010: Children and childhood in migration context. *Dve domovini/ Two Homelands* 32. 19–31.

Nove prakse večjezičnosti v inkluzivnem učnem okolju: zbornik povzetkov. Nacionalni posvet o strategijah vključevanja otrok priseljencev v izobraževanje. Ljubljana: Pedagoški inštitut, Sirius. www.pei.si/wp-content/uploads/2019/05/zbornikSIRIUS2019-1.pdf (dostop 29. 5. 2019)

- Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli.* UL RS 52/13.
- Pravilnik o tečaju slovenščine za dijake v srednjih šolah.* UL RS 30/18.
- ROT VRHOVEC, Alenka, 2016: *Sporazumevalna zmožnost v slovenskem jeziku pri otrocih, katerih prvi jezik ni slovenski. Doktorska disertacija.* Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- RUTAR, Sonja idr. 2018: *Predlog programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja.* Ljubljana: ISA institut.
- RAZPOTNIK, Barica, 2018a: *V 2017 se je iz Slovenije vsak teden odselilo povprečno 189 slovenskih in 147 tujih državljanov. Selitveno gibanje, Slovenija, 2017* [= Selitveno gibanje 2017]. Statistični urad Republike Slovenije. www.stat.si/StatWeb/News/Index/7485 (dostop 29. 5. 2019)
- RAZPOTNIK, Barica, 2018b: *Leta 2017 med priseljenimi manj terciarno izobraženih kot med odseljenimi. Socioekonomske značilnosti meddržavnih selivcev, Slovenija, 2017* [= Socioekonomske značilnosti 2017]. Statistični urad Republike Slovenije. www.stat.si/StatWeb/News/Index/7837 (dostop 29. 5. 2019)
- RAZPOTNIK, Barica, 2018c: *V 2018 delež prebivalcev Slovenije s terciarno izobrazbo za 0,5 odstotne točke višji kot leta 2017. Socioekonomske značilnosti prebivalstva, Slovenija, 1. januar 2018* [= Socioekonomske značilnosti 2018]. Statistični urad Republike Slovenije. www.stat.si/StatWeb/News/Index/7835 (dostop 29. 5. 2019)
- VIŽINTIN, Marijanca Ajša, 2016: Slovenski izseljenci in njihovi potomci v Nemčiji: dvajset let povezovanja slovenskih organizacij na posvetih. *Dve domovini/Two Homelands* 43. 157–170. <http://twohomelands.zrc-sazu.si/sl/issues/items> (dostop 29. 5. 2019).
- VIŽINTIN, Marijanca Ajša, 2017: *Medkulturna vzgoja in izobraževanje: vključevanje otrok priseljencev.* Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- ŽITNIK SERAFIN, Janja (ur.), 2015: *Slovensko izseljenstvo v luči otroške izkušnje.* Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.